

POSTANOWIENIE

Warszawa, dnia ...*2. października* 2013 r.

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Maria Gintowt-Jankowicz

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej

G Sp. z o.o. w sprawie zgodności:

- 1) art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 632 pkt 1 w zw. z art. 640 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) art. 3 w zw. z art. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 133, poz. 767) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

postanawia:

- 1) **umorzyć postępowanie w zakresie zbadania zgodności art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223, ze zm.) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 2) **odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie zbadania zgodności art. 3 w zw. z art. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 133, poz. 767) z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.**

UZASADNIENIE:

W skardze konstytucyjnej z 27 lipca 2012 r. G Sp. z o.o. (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.), art. 632 pkt 1 w zw. z art. 640 k.p.k. oraz art. 13 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1983 r. Nr 49, poz. 223, ze zm.; dalej: ustawa o opłatach). Ponadto skarżąca zarzuciła, że art. 3 w zw. z art. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 133, poz. 767; dalej: ustawa zmieniająca z 2011 r.) narusza art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji.

Skarga została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym. Skarżąca jako oskarżyciel subsydiarny wniosła akt oskarżenia

, zarzucając popełnienie czynów z art. 585 § 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037; dalej: k.s.h.). Wyrokiem z dnia maja 2010 r. Sąd Rejonowy w B uniewinnił oskarżoną od zarzucanych jej czynów. Na skutek apelacji oskarżyciela subsydiarnego Sąd Okręgowy w L wyrokiem z dnia października 2010 r. (sygn. akt) na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie. Od tego orzeczenia kasację (na niekorzyść oskarżonej) wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia listopada 2011 r. (sygn. akt) uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi II instancji do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, podzielając pogląd zawarty w kasacji, zgodnie z którym warunek ponownego zaniechania ścigania – wymagany do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia – dotyczy wyłącznie

dwukrotnego wydania postanowienia o umorzeniu postępowania albo o odmowie jego wszczęcia (art. 330 § 2 k.p.k.). Jednocześnie Sąd Najwyższy wskazał na konieczność merytorycznej kontroli przez sąd II instancji wyroku sądu I instancji, z uwzględnieniem zmian dokonanych ustawą zmieniającą z 2011 r., którą uchylono art. 585 k.s.h. i znowelizowano art. 296 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.; dalej: k.k.). Sąd Okręgowy w L wyrokiem z dnia marca 2012 r. (sygn. akt) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznawszy apelację za oczywiście bezzasadną.

W przekonaniu skarżącej niekonstytucyjność zaskarżonych art. 636 § 3 w zw. z art. 636 § 1 k.p.k., art. 632 pkt 1 w zw. z art. 640 k.p.k. oraz art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o opłatach polega na tym, że przepisy te naruszają prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), prawo do własności (art. 64 ust. 1 Konstytucji), prawo do równej ochrony własności (art. 64 ust. 2 Konstytucji) oraz są sprzeczne z zasadami demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji) – „w zakresie, w jakim prowadzą do obciążenia pokrzywdzonego (oskarżyciela prywatnego) kosztami postępowania oraz do niedopuszczalności zwrotu na jego rzecz należności z tytułu ustanowionego w tym postępowaniu adwokata lub radcy prawnego, ustanowionego w charakterze pełnomocnika, w przypadku uniewinnienia oskarżonego na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. z uwagi na zaistniałą w toku postępowania zmianę normatywną, skutkującą stwierdzeniem okoliczności wyłączających ściganie, wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k., zwłaszcza w postaci braku podstaw prawnych oskarżenia”. Natomiast niezgodność art. 3 w zw. z art. 1 ustawy zmieniającej z 2011 r. z prawem do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), prawem do własności (art. 64 ust. 1 Konstytucji), prawem do równej ochrony własności (art. 64 ust. 2 Konstytucji) oraz zasadami demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji), jak również naruszenie zakazu zamykania drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw (art. 77 ust. 2 Konstytucji)

wynikają z uchylenia art. 585 k.s.h., „stanowiącego podstawę oskarżenia w toku postępowania karnego z oskarżenia prywatnego, bez zapewnienia ochrony praw pokrzywdzonego naruszonych przez czyny oskarżonego zabronione uchylonym przepisem ustawy, w tym sądowego dochodzenia zwrotu szkody”.

Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 października 2012 r. skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez nadesłanie stosownego odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego dotyczącego G Sp. z o.o. i 4 (czterech) jego kopii oraz dokładne określenie sposobu naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącej, wyrażonych w art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji, przez zaskarżony art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o opłatach. W piśmie z 18 października 2012 r. pełnomocnik skarżącej nadesłał odpis z Krajowego Rejestru Sądowego oraz oświadczył, że cofa skargę konstytucyjną w zakresie dotyczącym badania zgodności art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o opłatach z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Skarga konstytucyjna jest szczególnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji inicjuje ona procedurę, której celem jest zbadanie zgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę ostatecznego orzeczenia o prawach skarżącego.

Zgodnie z zaskarżonym art. 636 § 1 k.p.k. w sprawach z oskarżenia publicznego, w razie nieuwzględnienia środka odwoławczego, wniesionego wyłącznie przez oskarżonego lub oskarżyciela posiłkowego, koszty procesu za postępowanie odwoławcze ponosi na ogólnych zasadach ten, kto wniósł środek odwoławczy, a jeżeli środek ten pochodzi wyłącznie od oskarżyciela publicznego – koszty procesu za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb

Państwa. W myśl art. 636 § 3 k.p.k., przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio w sprawach z oskarżenia prywatnego.

Skarżąca kwestionuje art. 632 pkt 1 k.p.k. w brzmieniu: „jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, w razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania koszty procesu ponosi: w sprawach z oskarżenia prywatnego – oskarżyciel prywatny, a w razie pojednania się stron – oskarżyciel i oskarżony w zakresie przez siebie poniesionym, jeżeli strony w zawartej ugodzie nie uregulowały tego inaczej”.

Objęty skargą art. 640 k.p.k. przewiduje, że przepisy odnoszące się do kosztów procesu w sprawach z oskarżenia prywatnego mają odpowiednie zastosowanie w sprawach z oskarżenia publicznego, w których akt oskarżenia wniósł oskarżyciel posiłkowy.

Zgodnie z zaskarżonym art. 13 ust. 1 ustawy o opłatach „w sprawach z oskarżenia publicznego, w których wyłącznym oskarżycielem stał się oskarżyciel posiłkowy, oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, w razie uniewinnienia oskarżonego sąd wymierza oskarżycielowi posiłkowemu albo prywatnemu opłatę w wysokości od 60 zł do 240 zł, jednakże jeżeli oskarżony nie został uniewinniony od wszystkich zarzucanych czynów – sąd może, biorąc pod uwagę ilość i rodzaj zarzutów, od których oskarżony został uniewinniony, wymierzyć opłatę niższą albo odstąpić od jej wymierzenia. Opłaty nie wymierza się, jeżeli uniewinnienie nastąpiło z przyczyn wymienionych w art. 31 § 1 Kodeksu karnego”. Ustęp 2 art. 13 ustawy o opłatach stanowi: „w razie nieuwzględnienia środka odwoławczego wniesionego przez oskarżyciela posiłkowego albo prywatnego sąd wymierza za postępowanie odwoławcze opłatę w wysokości od 60 zł do 240 zł”.

Skarżąca zakwestionowała również art. 1 ustawy zmieniającej z 2011 r., który w art. 296 k.k. wprowadził następujące zmiany: po § 1 dodano § 1a w brzmieniu: „Jeżeli sprawca, o którym mowa w § 1, przez nadużycie udzielonych mu uprawnień lub niedopełnienie ciążącego na nim obowiązku,

sprowadza bezpośrednio niebezpieczeństwo wyrządzenia znacznej szkody majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”; § 2 otrzymał brzmienie: „Jeżeli sprawca przestępstwa określonego w § 1 lub 1a działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”; zaś po § 4 dodano § 4a w brzmieniu: „Jeżeli pokrzywdzonym nie jest Skarb Państwa, ściganie przestępstwa określonego w § 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego.”.

Ostatni objęty skargą przepis, art. 3 ustawy zmieniającej z 2011 r., stanowi: „w ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037, ze zm.) uchyla się art. 585”.

W piśmie z 18 października 2012 r. pełnomocnik skarżącej złożył oświadczenie o cofnięciu skargi konstytucyjnej w zakresie dotyczącym zgodności art. 13 ust. 1 i 2 ustawy o opłatach z art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2 w zw. z art. 2 Konstytucji. Oświadczenie to wyczerpuje przesłankę, o której mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK), co stanowi podstawę umorzenia postępowania we wskazanym zakresie.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że złożona skarga konstytucyjna w zakresie art. 3 w zw. z art. 1 ustawy zmieniającej z 2011 r. nie spełnia warunków formalnych stawianych jej przez art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz art. 47 ustawy o TK, nie można zatem nadać jej dalszego biegu.

Nie istnieje konstytucyjne prawo do penalizacji określonych czynów, a decyzja ustawodawcy w zakresie określania przesłanek i podstaw odpowiedzialności, jeśli mieści się w ramach wyznaczonych gwarancjami praw lub wolności konstytucyjnych, nie narusza Konstytucji. W wyroku z dnia 9 października 2001 r., SK 8/00 (OTK ZU nr 7/2001, poz. 211) Trybunał Konstytucyjny wskazał, że wprawdzie bezsporne jest, iż Państwo ma zapewnić drogę sądową do dochodzenia naruszonych wolności i praw, „to ustawodawcy jednak przydane zostało prawo rozstrzygnięcia o zakresie, sposobie i trybie

ochrony gwarantowanych praw i wolności. Oznacza to, że ustawodawca może suwerennie decydować o tym, czy konkretne prawo lub wolność winno być chronione za pomocą środków o charakterze prawnokarnym, czy też – za pomocą środków o charakterze cywilnoprawnym”. W dalszej kolejności Trybunał wskazał na prawo karne jako *ultima ratio*, podkreślając, że sięganie do instrumentów prawnokarnych uzasadnione jest tylko wtedy, kiedy pożądanego celu nie można osiągnąć w żaden inny sposób.

Konieczne jest zatem wykazanie, że cywilnoprawna ochrona wskazanych w skardze praw lub wolności konstytucyjnych jest niewystarczająca oraz że brak ochrony prawnokarnej narusza te prawa lub wolności. Wykazanie powyższych zależności jest warunkiem koniecznym (choć nie wystarczającym) stwierdzenia niezgodności zaskarżonego przepisu z podanymi w skardze wzorcami.

Skarżąca twierdzi, że nie wniosła powództwa z art. 299 k.s.h. przeciwko sprawcy szkody, ponieważ nie miała środków na pokrycie kaucji przewidzianej w art. 295 k.s.h. Tymczasem zgodnie z art. 295 § 2 k.s.h., na żądanie pozwanego, zgłoszone przy pierwszej czynności procesowej, sąd może nakazać złożenie kaucji na zabezpieczenie pokrycia szkody grożącej pozwanemu; wysokość i rodzaj kaucji sąd określa według swojego uznania. Oznacza to, że nie pozwany, ale sąd decyduje zarówno o zasadności nałożenia kaucji, jak i jej wysokości i rodzaju. Skoro zaś istnieje droga cywilna dochodzenia naruszonych wolności i praw, z której skarżąca nie skorzystała, Trybunał stwierdza, że nie wykazała ona, iż cywilnoprawna ochrona powoływanych w skardze praw konstytucyjnych określonych w art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 77 ust. 2 w zw. z art. 2 Konstytucji jest niewystarczająca oraz że brak ochrony prawnokarnej narusza te prawa.

Z przedstawionych wyżej powodów, na podstawie art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 ustawy o TK, Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Nie zasługuje na uwzględnienie wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego w sprawie wstrzymania wykonania „orzeczeń zapadłych w sprawie w zakresie kosztów postępowania”. Skarżąca wskazała, że „nie posiada obecnie majątku, gdyż – przy założeniu braku prowadzenia działalności gospodarczej do czasu ostatecznego sądowego rozstrzygnięcia oskarżenia i związanych z nim roszczeń w zakresie naprawienia powstałej szkody w postaci zwrotu części kapitału zakładowego – wykonanie orzeczeń we wskazanym zakresie prowadziłyby do ogłoszenia przez spółkę upadłości, a w konsekwencji do jej likwidacji”. Trybunał podkreśla, że na podstawie art. 50 ustawy o TK można wydać postanowienie o zawieszeniu lub wstrzymaniu wykonania orzeczenia w sprawie, której skarga dotyczy, dopiero wówczas, gdy istnieje ryzyko wystąpienia nieodwracalnych skutków wiążących się z dużym uszczerbkiem dla skarżącego. Tymczasem w niniejszej sprawie – jak wynika z odpisu z Krajowego Rejestru Sądowego dotyczącego G Sp. z o.o. – kapitał zakładowy spółki wynosi zł, a jedyny wspólnik, będący jednocześnie prezesem jednoosobowego zarządu, posiada udziałów po zł, o łącznej wartości zł. Jeśli spółka nie ma majątku, jedyny wspólnik może udzielić jej stosownej pożyczki. Powoływanie się przez skarżącą na nieprowadzenie działalności gospodarczej do czasu ostatecznego sądowego rozstrzygnięcia oskarżenia i związanych z nim roszczeń w zakresie naprawienia powstałej szkody jest irrelevantne dla złożonego wniosku.